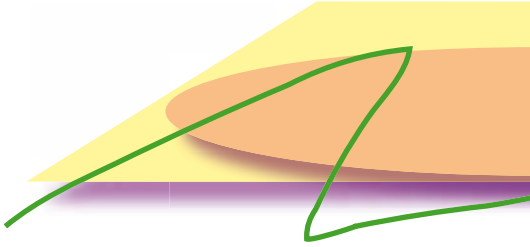

Wat is praktisch aan theosofie?

- Joy Mills

Joy Mills was vicepresident van de TS en nationaal president van de Amerikaanse en de Australische afdeling. Zij is de auteur van verscheidene boeken en heeft lezingen gegeven en seminars geleid op vele plaatsen ter wereld.

Zij heeft de Subba Row medaille ontvangen voor haar bijdragen aan de TS en de theosofische literatuur.

Er bestaat een vraag die terug schijnt te komen in diverse vormen, maar die altijd verwijst naar de kwestie van de praktische toepassing van de theosofische filosofie. Een vorm van die vraag staat in de titel, 'Wat is praktisch aan theosofie?' Een andere vraagt zich richt op het individu: 'Wat doen theosofen eigenlijk?' Nog een andere vorm van de vraag gaat over het lidmaatschap in zijn geheel: 'Waarom doet de Theosofische Vereniging niets?' Hoe dan ook, in welke vorm de vraag ook wordt gesteld, het blijkt duidelijk dat de vragensteller studie, meditatie, lezingen geven of het publiceren van boeken niet beschouwt als praktische activiteiten.

Zij die zulke vragen stellen verwijzen gewoonlijk naar de vele mooie organisaties die actief betrokken zijn bij dat wat wel werd aangegeven met 'goede werken': dienst die

moet worden toegejuicht vanwege het voordeel dat het oplevert voor hen die gebrek hebben aan fundamentele materiële behoeften. Mensen die bij zulke zaken vooraan staan, worden geacht betrokken te zijn bij de meest praktische van alle activiteiten, van handelen van 'iets doen'. Zij die mediteren en sprekers 'doen niets', dat is duidelijk, omdat er geen duidelijk aantoonbare of meetbare dienst wordt verleend. Dit wil niet zeggen dat veel theosofen zich niet bezig houden met pogingen om het lijden te verlichten dat overal bestaat, niet alleen in het mensenrijk maar ook onder dieren en eigenlijk bij alles wat leeft.

Maar hoe staat het met de theosofie zelf? Is theosofie praktisch? Kan de studie ervan een duurzaam voordeel opleveren, voor onszelf of, wat belangrijker is, voor de wereld rondom ons? Is filosofie niet een luxe die de wereld, die zichzelf snel voortstuwt naar de rand van de afgrond, zich slecht kan veroorloven? In deze tijd dat er zo'n behoefte is aan guru's die al onze problemen met één snel gebaar van hand of hoofd zullen oplossen en men zo opgaat in verschijnselen die onze uiterlijke verlangens zullen vervullen of ons persoonlijke verlichting zullen brengen, lijkt de studie van theosofie helaas een zekere bekoring of fascinatie te missen die aantrekt en vasthoudt. Daarom zegt men geringschattend, dat we het wel kunnen vergeten, terwijl we doorgaan met het werk van de wereld.

Er wordt gezegd over het boeddhisme dat, juist omdat haar onderwerp overal is, men geen aanspraak kan maken op een universele manifestatie ervan. Hetzelfde kan ook gezegd worden van theosofie: juist omdat theosofie alles is, moeten we niet de fout maken om aan te nemen dat alles theosofie

is. Professor Cheuk-Woon Taam, die schreef over het boeddhisme, legt uit dat het *'het universum niet doordringt. Het geeft de universele aard aan – het universele denkvermogen – maar dat doet het als een toegespitste lering. Die specifieke lering verwarren met haar ruime en onverdeelde onderwerp is een valstrik die verscheidene tijgers gestrikt heeft.'* Dit is ook een passende beschrijving van theosofie en het geeft haar studenten een bruikbare waarschuwing!

Met andere woorden, voordat we het praktische van theosofie kunnen vaststellen, moeten we zeer duidelijk zijn over wat het theosofische wereldbeeld inhoudt. We kunnen het praktische van theosofische begrippen alleen waarnemen als we, toch tot op zekere hoogte, beginnen ons haar eeuwige waarheden eigen te maken door een onvervalst contact (wat denken en hart, rede en intuïtie inhoudt) met deze universele waarheden.

Het is waar, theosofie is niet gedefinieerd en dat kan ook niet, zeker niet in woorden die haar universaliteit omvatten, omdat elke interpretatie door zijn aard begrensd wordt door het denken en door het begrip van degene die de interpretatie aanbiedt. Het feit dat theosofie niet onderworpen is aan een officiële en eindige definitie wil echter niet zeggen dat het óf een vormloos, vaag begrip is óf een concept dat begrensd wordt door dat wat iemand ervan wil maken. Het is toegespitste *darshana* – een inzicht in het rijk van de Werkelijkheid, een inzicht in de gebieden van bestaan die zo dikwijls verduisterd worden door de sluiers die eruit opstijgen en die we, in onze onwetendheid, zouden kunnen toeschrijven aan bronnen buiten onszelf. Het is juist ons inzicht in het

bestaan en in de ultieme Werkelijkheid die ons handelen in de wereld bepaalt. We kunnen daarom zeggen dat het praktische van theosofie ligt in de mate waarin we theosofische ideeën en idealen hebben toegestaan op ons in te werken door onze waarnemingen te verhelderen zodat we de dingen geheel en onverduisterd kunnen waarnemen. Elke poging om die wereldvisie van theosofie te bepalen en te herbepalen moet ons onvermijdelijk verder voeren in het domein van Wijsheid, omdat juist onze pogingen ons betrekken bij het gaan begrijpen van precies dat wat verstaan wordt onder de term theosofie. Bepaalde fundamentele grondbeginselen beginnen naar boven te komen, ofschoon ze kunnen verschijnen in verschillende contexten en onder een aantal vermommingen, afhankelijk van of ze benaderd worden via de grote religieuze tradities, in de termen van filosofische begrippen of ook nog door middel van waarheden die zijn onthuld door de wetenschap. Zij zijn fundamenteel – radicaal, in de originele zin van dat woord – omdat zij met gelijke waarde van toepassing zijn op de natuur, op de mens en op de maatschappij.

Openstaand voor een veelomvattende reeks van interpretaties en geschikt om opnieuw in taal uitgedrukt te worden, aangepast aan de tijd, hebben deze ideeën of beginselen invloed op juist de maakbaarheid van het collectieve en individuele bestaan, doordat zij voorzien in spirituele waarden die omgezet kunnen worden in persoonlijke houdingen van motief en handeling. Voor de theosoof zouden ze niet slechts theoretische abstracties moeten zijn, maar de echte zin van zijn leven, terwijl hij worstelt om hun waarheid te realiseren in zijn eigen ervaring en terwijl hij hun

hervormende kracht ontdekt.

Juist die praktische werking wordt benadrukt in een van de meest bijzondere documenten die ontvangen werd tijdens de beginjaren van het bestaan van de vereniging – een brief gezonden aan A.P. Sinnett en aangegeven als *‘Een verkorte versie van het gezichtspunt van de Chohan op de TS’* (Theosophical Society). C. Jinarajadasa schreef over die informatie dat het *‘zeker de belangrijkste brief van de leraren-Adepten is die ooit ontvangen werd’*, toevoegend dat het *‘eigenlijk de charter is voor het werk en voor de ontwikkeling van de Theosophical Society door de eeuwen heen’*. In dat document lezen we de volgende veelbetekenende woorden:

Willen onze leringen werkelijk invloed uitoefenen op de zogenaamde zedenwet of op opvattingen omtrent waarheidliefde, reinheid, zelfverloochening, naastenliefde, enzovoort, dan moeten wij de kennis van de theosofie in het openbaar verkondigen en populariseren. Niet het individuele en vastberaden voornemen om zelf het Nirvana (het hoogtepunt van alle kennis en absolute wijsheid) te bereiken, wat tenslotte slechts verheven en glorieuze zelfzucht is, maar het zelfopofferend zoeken naar de beste middelen om onze naaste op het juiste pad te brengen, en zoveel van onze medeschepselen als ons mogelijk is er hun voordeel mee te laten doen, maakt iemand tot een waar Theosoof.

(blz. 45 uit: M. Conger *Gecombineerde Chronologie*).

Met het risico te ver te gaan om de Wijsheid die ware theosofie is te vereenvoudigen en de grondbeginselen van een onsterfelijke wijsheid toch weer opnieuw te formuleren, kunnen we ons afvragen wat die tijdloze

beginselen zijn die het theosofische wereldbeeld samenstellen. Laat ons voor nu een vijfvoudige opsomming voorstellen:

1. Het universum en alles daarin is een onderling verbonden en onderling afhankelijk geheel omdat:
2. Elk bestaand wezen, of dat nu een berg, een molecuul, een mens, een dier of een atoom is, geworteld is in dezelfde universele spirituele Werkelijkheid die alles en overal is en toch al zijn uitdrukkingen overtreft.
3. Daaruit volgt dat één Werkelijkheid overal kan worden waargenomen, in de orde, de harmonie, de schoonheid en in de betekenis van de natuurlijke wereld, evenals in de diepste hoeken van denken, hart en geest.
4. Daarom wordt de unieke waarde van elk levend wezen erkend en gerespecteerd. Die erkenning drukt zich uit in eerbied en medeleven voor alle leven, sympathie voor de noden van iedereen, bemoediging voor iedereen om zelf waarheid te vinden en respect voor alle paden die de mens leiden naar spirituele verlichting.
5. Tenslotte is iedereen bezig met één gemeenschappelijke onderneming – de zoektocht naar inzicht en de groei naar zelfrealisatie; het is dit proces van innerlijke groei dat het ware kenmerk is van het mens zijn. Het geheel van menselijke ervaring is waarlijk een proces van zelfontplooiing, van een zich steeds verder verdiepende bewustwording van de eigen ware aard. De wortel van de mens in de universele Werkelijkheid begiftigt hem daardoor met oneindige mogelijkheden voor het scheppen van een toekomst voor de mensheid *‘waarvan de groei en schittering geen grenzen kent’*.

Het praktische van zo'n wereldbeeld zou onmiddellijk zichtbaar moeten

zijn, want het geeft betekenis en substantie aan het bestaan en het roept in hen die de wezenlijke waarheid ervan inzien het altruïsme op dat, volgens H.P. Blavatsky's definitie, occultisme is, ofwel pure theosofie.

Iedereen die de geschiedenis van de beschaving leest zal de waarde herkennen van het axioma waarnaar de leraren-Adepten bij verschillende gelegenheden in hun brieven aan A.P. Sinnett verwijzen, dat *‘ideeën de wereld regeren’*.

De kracht van ideeën kan nooit onderschat worden, omdat onze eigen levens de ideeën aantonen die onze handelingen vorm geven. Een filosofie die bijvoorbeeld gebaseerd is op het begrip dat er in Gods schepping een oorspronkelijke structuur zit waardoor een aantal onderling afhankelijke sferen van leven bestaan, elk met zijn eigen rechten, zal onvermijdelijk leiden naar acties die klassen, nationaliteiten en etnische groepen van elkaar scheiden en verdelen en het zal vijandigheden en conflicten veroorzaken. Zo'n filosofie, gebaseerd op de standpunten van Rousseau en van de achttiende-eeuwse Nederlandse calvinist en politicus Abraham Kuyper, heeft in deze (20e) eeuw veel van de Europese geschiedenis gedomineerd en sterk bijgedragen aan de filosofie van het kolonialisme waarvan de wereld nog niet helemaal bevrijd is.

Er wordt herhaaldelijk gezegd, vanaf de eerste dagen van de vereniging, dat onze taak het veranderen van de gedachtevormen van de wereld is. Als we de verwoestende effecten zien die zijn veroorzaakt door een filosofie van afscheiding en als we het resultaat waarnemen van filosofieën en standpunten die slechts bezig zijn met afzonderlijke belangen of met tijdelijke

resultaten (de zogenaamde ‘één leven’-standpunten) zouden we alert moeten zijn voor de noodzaak voor juist zo’n verandering als de theosofische filosofie kan veroorzaken. De taak is niet een makkelijke, noch kan zij snel volbracht worden; maar het is zeker het enige waardevolle streven, een streven waaraan we al onze krachten en onze voortdurende aandacht zouden moeten geven. Het is veel gemakkelijker om meegesleept te worden in de maastroom van de actuele gebeurtenissen die onze huidige beschaving schijnt te leiden naar de vernietiging. Je verzetten tegen de actuele omstandigheden en te proberen in te gaan tegen die ‘vloedgolf’, waarop HPB ooit zinspeelde toen ze sprak over het doel van de theosoof, vraagt om een dapperheid van de ziel en een moed van de geest die we koste wat kost moeten ontwikkelen. Want er is zeker geen andere manier als we trouw willen zijn aan onze idealen en loyaal aan de visie die we hebben waargenomen.

Van Dr. C.G. Jung, de eminente Zwitserse psycholoog, wordt gemeld

dat hij eens gezegd zou hebben: *‘Op de steeds maar weer herhaalde vraag “Wat kan ik doen?” ken ik geen ander antwoord dan “Word wat je altijd bent geweest”, namelijk de heilheid die we verloren hebben te midden van ons beschaafde, bewuste bestaan, een heilheid die we altijd waren zonder het te weten.’*

Op dezelfde manier moeten we die aanhoudend zeurende vraag, ‘Wat is praktisch aan theosofie?’ leren beantwoorden. De theosofie bestuderend, het theosofische wereldbeeld oarmend, moeten we leren die heilheid te beleven, zelf heel wordend en in de wereld rondom ons alleen die levensveranderende ideeën en waarden laten doordringen die de mensheid kunnen leiden naar een nieuwe dageraad van begrip, die een dag van vrede en eenheid aankondigt.

Uit *The Theosophist*, maart 2009, herdruk uit *The Theosophist* augustus 1982.

Vertaling: Fay van Ierlant

FEESTELIJK 100 JARIG JUBILEUM LOGE AMERSFOORT

Zaterdag 28 september 2013 van 10:30 tot 15:30 uur in De Kandelaar,
Heiligenbergerweg 64, te Amersfoort.

Programma: Blik op verleden, heden en toekomst van onze loge.
Lezing *Siva Sutra* door Ronald Engelse. Klankschalenmeditatie. Uitwisseling onder het nuttigen van drankjes en hapjes.
Aanmelden met hoeveel personen je komt
vóór 10 september bij Martie Velthuis:
martivelthuis@gmail.com of tel. 035 5417118